

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

"ותרועת מלך בו" - אף תקיעותיו עולות לרצון לפני מלך מלכי המלכים.

לשהות שמים עשרה שניות לפני הקימה

"הן עם פלביא יקום וכארי יתנשא" (כד)
"כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין פלביא וכארי לחטף את המצות" (רש"י).
בהגהתו לסעיף הראשון ב"ש"לחן ערוך' (א"ח א א) פסק הרמ"א: "ומיד שיעור משנתו לקום פזריות לעבודת בוראו". על דבריו הוסיף והעיר המשנה ברורה' (שם ח): "פזריות - לאו דוקא, אלא ישנה מעט ולא יעמד פתאום כי זה מדיק לגוף [גטיען א]. טוב לומר תקף בקומו: מודה אני לפני מלך חי וקים שהחזרת בי גשמי בחמלה רבה אמונתך".

על פי הדברים הללו באר הרב הגאון רבי שמעון הירש'לר שליט"א מלונדון את הפסוק שלפנינו באופן נפלא:
"הן עם פלביא יקום" - מתוך שחיים הם על בריאותם, מודקדקים ישראל לקום משנתם במתינות, כגורי אריות [המכנים 'לביא' (תרגום יונתן ויאל א ג)] שטרם התחזקו בכחם, אולם לאחר מכן: "וכארי יתנשא" - הם מתנשאים כאריה בגבורה ובפזריות לעבודת בוראם.

עבדה מענינה, התרחשה בכנס נירולוגים עולמי שגערך בשנים האחרונות, כאשר אחד הנוכחים, נירולוג בכיר בתפקידו, הציג בפני המשתתפים תוצאות מחקר מקיף לשעור. בדבריו טען כי לאחר ההתעוררות מהשנה, הדם זקוק לשתיים עשרה שניות כדי להגיע מהרגליים למח, ועל כן קימה הפזרה מהמטה עלולה לגרום להתעלפיות.

לשמע הדברים בקש נירולוג אחר, יהודי שומר מצוות, את רשות הדבור והפעים את הנוכחים כשואמר:
"אצלנו היהודים יש מנהג עתיק לומר מיד עם הקימה מהשנה את תפלת 'מודה אני שבה אנו מודים לבורא העולם על שקמנו בריאים ושלמים. בתפלה זו יש שתיים עשרה מלים, ואמירתה פראוי, לאט ובכונה, אורכת כשתיים עשרה שניות".

ברכת 'מה טובו קימת לעולם

"מה טובו אהליך יעקב משפנת'ך ישראל" (כד)
בגמרא (סנהדרין קה ב) אמרו כי כל ברכתיו של בלעם חזרו לקללה, כפי שהיתה פגתו מתחלה. מלבד ברכה זו העוסקת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, שאין הם עתידים להפסק מ'ישראל לעולם.

מדוע נשארה דוקא ברכה זו מכל יתר הברכות?

פרש האדמו"ר רבי יואל מסאטמר:

אם יש בידיהם של ישראל את ברכת "מה טובו אהליך יעקב", ממילא הם מוגנים מפל הקללות, שהרי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ר ס ה) כי "בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו".

דברי יואל ובקרא

תשובה מבטלת גזר דין

"לא איש א-ל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה" (כג ט)
פרש המקובל רבי מאיר ביישיאם מאזמיר:
כאשר גזר הקדוש ברוך הוא עניש על החוטא; אף כי לא איש א-ל ויכזב וסוף גזרתו להתקיים, מכל מקום: "ובן אדם ויתנחם" - כאשר שב האדם בתשובה ומתנחם על חטאיו, אזי: "ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה". כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי תענית ב א וראה רמב"ם יסודי התורה י ה) שבגובה נעה יכולה להתבטל באמצעות תשובה ותפלה.

מאורי אור' (שלוניקי תק"ב)

רזי אמונים

לחטף פל אמן

"הן עם פלביא יקום וכארי יתנשא" (כד)
"כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין פלביא וכארי לחטף את המצות, לבלש טלית לקרא את שמע ולהניח תפלין" (רש"י).
המלה 'לחטף' צריכה באור: וכי מצוות עושים בחטף, והלא הורגו חכמים להטכים ולבא זמן מה קדם התפלה כדי לקיים את המצוות במתינות ובישוב הדעת?
ואפשר לפרש שרש"י כון דבריו על מצות ענית אמן, שבבואו לבית הפנסת על האדם לנצל כל רגע כדי לחטף אמן אחר אמן, ולהיות בבחינת 'שומר אמונים' - שישמר ויצפה לכל אמן. ולכך נרמזו בכתוב זה אמן וברכות, כדלהלן: "הן עם פלביא" - סופי תבות אמן; "עם פלביא יקום" - ראשי תבות בגימטריה מאה, פנגד מאה ברכות. חס יעקב חלק א עמ כח

מאה ברכות מגנות

"מה אקוב לא קבה א-ל" (כג ח)
דרש רבי שבתאי אטון ראש ישיבת 'ראשית חכמה':
"מה אקוב" - ראשי תבות: "מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו". רמזה התורה פי כח זכות אמירת מאה ברכות מגן תמיד על ישראל לבל תשלט בהם קללה ומגפה, וכפי שאמרו חז"ל (במד"ד יח כא): "שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, בא דוד ותסון להם מאה ברכות - כיון שתקנם, נתעצרה המגפה".

רוח חכמה' עמ נא

חמשים וחמשה ימי התבודדות

"הן עם לבדד ישכון" (כג ט)
דרש רבי מרדכי אלריד תלמיד המחצית השקל':
לקראת סיומה של שנה, מחמשה עשר באב ואילך, על האדם להתחיל לחשב את חשבון נפשו כדי שמתוך כך ישוב בתשובה על עוונותיו. רמז לדבר נזכר ללמד מהכתוב שלפנינו: "היו" - בניה הימים האחרונים של השנה, בין ט"ו באב ליום הכפורים, "עם" ישראל "לבדד ישכון" - נוהגים להתבודד עם עצמם מדי יום כדי לפשפש במעשיהם ולתסון את אשר עשו.

קצו' שפתי צדיקים' ד עמ יט

לבן נכשל כי בקש לעקור את הכל

"ואמר אליו בלק בלק לכה נא אתי אל מקום אחר... אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם" (כג ט)
יש להבין: איזו תועלת תצמח לבלעם מהליכתו למקום אחר?

פרש הגאון רבי ברוך פרגל תאומים בעל 'ברוך טעם':
חשט בלק שמא הסבה שלא עולה ביד בלעם לקבל את ישראל, היא לפי שבקש תחלה לעקור את כל העם מן העולם. והרי ברית כרותה לישראל שלא יעקרו כלם מן העולם, על כן בקש להובילו למקום אחר שבו יוכל לראות רק את קצה העם, בתקוה שבאשר יקלל רק חלק מגני ישראל יצליח להפיק את זממו אל הפעל.

על כך אנו אומרים בסדר הגדה של פסח: "צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ולבן בקש לעקור את הכל". ולכאורה יש להבין, מהי התועלת בהמעטת ערפם הרע של מעשי פרעה דוקא באותו לילה שבו אנו מציינים את הצלתנו ממנו?

אולם לפי האמור מובן, כי אדרבה, פגנתו להגדיל בכף את הנס ולומר כי: "לבן בקש לעקור את הכל" - ועל כן לא הצליח, כי כאמור לא נתן לעקור אמה שלמה, אך פרעה התחכם ולא גזר "אלא על הזכרים", ואלמלא הצילנו ה' מידיו, יכול היה להפיק את זממו אל הפעל.

עשרת חכמים' בתחלת הספר

"פלביא יקום וכארי יתנשא" (כג כד)
"כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין פלביא וכארי לחטף את המצות" (רש"י).

יהודי יקול

אם רצונך להמנות בין גבורי החיל המתגברים בארי בכל בקר ולהמשיך את מנהג הארי שהיה עונה אמן אחר ברכות השחר של מתפללים רבים בכל יום, לעתים אף אחר מאה בני אדם.

הצטרף נא למערך הארצי של מזכי הרבים, גבאי אמן בבתי הכנסת. לפרטים והצטרפות חייגו: 058-325-91-91

ברכות השחר. בקול, בכונה, בחברותא.

קריאת שמע - פרשת ציצית (הקדמה)

זכירת ציצית מצרים בכל יום הפרשה השלישית בסדר קריאת שמע הנה פרשת ציצית. פרשה זו באה כהשלמה לשתי הפרשיות הקודמות, שבהן קבלנו עלינו על שמים ועל מצוות, ובפרשה זו אנו מוסיפים פרט חשוב ומהותי מאד בחיינו כיהודים, והוא: זכירת ציצית מצרים.

מצות זכירת ציצית מצרים התפרשה בתורה בלשון התייבשות (דברים טו א): "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך", שמונו למדו במשנה (ברכות יב ב) כי חובתנו להזכיר את ציצית מצרים פעמים בכל יום, בבקר ובערב, באמצעות קריאת פרשת ציצית שבתוכה הופר ענין זה [ובשקלא (שמות יג א) דרשו את זכירתה בימים מלמען תזכר, ואת זכירתה בלילות מהתשוב (שם): "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים"].

מצוה זו, לדעת חלק מהראשונים הנה חובה לזמן התורה (ראה רמב"ם קריאת שמע א ג: סמ"ק קי ועוד), ואמנם היא לא נמנחה במנין המצוות, משום שהיא כלולה בלילות קריאת שמע (שירי' בית צחקי [לר"י שמלקיס] א"ח יב אות ב), וכן משום שלא נאמרה בלשון צווי (צ"ח ברכות יב ב).

ציצית מצרים נזכרה בחמשים ושנים פסוקים בתורה, ובכל זאת לשם קיום מצות זכירת ציצית מצרים נבחרה דוקא פרשת ציצית, וזאת משום שהזכור בה ענינים חשובים נוספים, וכפי שבארה הגמרא (ברכות יב ב): "אמר רבי יהודה בר זבדאי: בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע [שאף בה נאמר: א-ל מוציאם ממצרים] (במדבר נג כב), ומפני מה לא קבעוה? משום טורח צבור... פרשת ציצית מפני מה קבעוה? מפני שיש בה חמשה דברים: מצות ציצית, ציצית מצרים, על מצוות ודעת מינים, הרהור עברה והרהור עבודה זרה."

הקשר בין פרשת ציצית לקריאת שמע

בבאר הקשר שבין פרשת ציצית לפרשיות קריאת שמע כתבו התוספות (ברכות יב ב ד"ה בקשו) שקבעוה בתוך פרשיות קריאת שמע משום שהיא משלימה את סדר עשרת הדברות השולקות נרמזו בשתי הפרשות הראשונות וחלקם נרמזו בפרשה זו, כמבאר בירושלמי (ברכות א ה) שעשרת הדברות נרמזו בשלוש פרשיות קריאת שמע.

עוד בארו זאת המפרשים על פי דברי הגמרא (מנחות מג ב) שהמשילה את הציצית לחותם של טיט, ובארו התוספות (שם ד"ה חותם) שמדבר בחותם הטיט שבהגו העבדים לשאת ענדות מיהו בעליהם, ואף הציצית מעידה על נושאה שהיא עבד ה'. וזכור באור פתב הספורנו (במדבר טו לט) שחותם הציצית נועד בעברנו, שבאמצעות ראייתה אנו זוכרים את המצוות שצונו אדון העולם, ומתוך כך אנו מבינים שאנו עבדיו, ואין בידינו לעשות ככל העולה על רוחנו או להתגאות על זולתנו.

לפי זה מובן מפני מה קבעו פרשה זו אחר פרשת 'היה' שענינה קבלת על מצוות, שכן הזכרה בה מצות ציצית, שתכליתה היא זכירת המצוות וקבלת על מלכות שמים, ככתוב: "וראיכם אתו וזכרתם את כל מצות ה'", ועל כן יש להזכיר אחר פרשת 'היה' שענינה קבלת על מצוות (שפתי חיים' רנת חיים).

זכירת ציצית מצרים בקריאת שמע על הטעם שקבעו את חובת זכירת ציצית מצרים בתוך סדר פרשיות קריאת שמע, מצונו כמה באורים:

א. משום שבפועלנו בגלות תחת משלת האמות, אין בידינו לקבל על מלכות שמים בשלמות על ידי פרשיות קריאת שמע, שכן הגנו כפופים למלכות הרשעה, ואלו באמצעות זכירת נסי ציצית מצרים שבהם התגלתה מלכותו יתברך לעיני כל, יכולים אנו לקבל על מלכות שמים גם בזמן הגלות (שפתי אמת' ואתחנן תרס"ד: פסק תרמ"ב).

ב. יש שבארו זאת על פי דברי הראשונים (ספר החנוך כא) בנוגע למצות זכירת ציצית מצרים שהיא "סוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו", ותכליתה לעורר בלבנו את זכרון הנסים הגדולים שהיו בשעת ציצית מצרים, אשר הוכיחו קבל עם ועולם את מציאותו ויחודו יתברך, ועל כן קבעו להזכיר זאת בקריאת שמע אשר ענינה הוא יחוד ה', ככתוב: "שמע ישראל... ה' אחד" (הגש"פ 'הל' נרצה' לבעל ערוגת הבש"ט טקאפא, סדר הקדושי).

ג. עוד באר הגר"ז מבריסק, שכיון שתכלית ציצית מצרים היתה כדי שנקבל על עצמנו על מצוות ונאמין ביחודו יתברך, כפי שאנו אומרים בפרשה זו: "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים", על כן קבעו פרשה זו בסיום פרשיות קריאת שמע שבהן אנו מקבלים על מלכות שמים ועל מצוות (חדושי הגר"י [סטנביל] עה"ת אות קמז).

סומך נופלים ורופא חולים... 'אמן'

כמה כואב לחשב על בית שבו, רחמנא ליצלו, האמא נאלצת להטלטל מבית חולים למשנהו, במקום למלא את תפקידה בגדול לידה בשובה ונחת. קשה לחשב על ילדים שנואלצו בבת אחת להתנתק מעולמם הטהור והתמים ולחיות במציאות קשה תחת צלו של מלאך המות. אף מסתבר כי דוקא לילדים יש כח גדול בשעה זו. התעוררות קטנה מצדם יכולה לחרץ גורלות לטובה, כמו בספור שלפנינו.

לאליעזר לא היה קל לקום מהמטה, ולמרות זאת הוא התגבר והתחיל בסדר יומו.

השעה היתה מקדמת, והשעון המעורר טרם התחיל את סדרת טרטוריו. רבם המכריע של חבריו עזרו נמו את שנתם, אולם הזרזים שבהם כבר היו בעצומן של ההכנות לתפלה, ואליעזר, עד כמה שיהיה זה מוזר, היה ביניהם. גם הבקר הוא יקום, ידע אליעזר, אך כמה קשה לעשות זאת כאשר המחשבות, העצב והבלבול שואבים אותו לתוכם...

מצבו הפללי, הוא ידע, רחוק מלהשביע נחת, אבל על הקימה המקדמת לתפלה הוא לא יכול היה לוותר!

'התגבר כארי', זעק הקול בתוכו, 'לכבוד אביך שבשמים!'

'למען אפק אשר בארץ, השלים אליעזר את המשפט, בקול שקט.

אמא חולה...

בבף הכל עברו כמה שבועות מהרגע שנודעה הבשורה הקשה. הבית כבר אינו הקן החמים שהוא, אחי ואחיותיו התרגלו לחיות בו. את השלוק, החיך והאזיזה הנעימה, החליפו מתח, עצב ועיובה.

שיחות טלפון חרישיות מנהלות בפנים חרושות קמטי עצמות. אמא בבית החולים, ואבא סועד אותה במסירות. אין אכל חם, והילדים מסתובבים בבתי השכנים.

אמט, כמו בלילות קודמים, בשעה שכל חבריו ישנו, התהפך אליעזר במשתו מצד לצד, אכול ספקות ודכדוך. קול אחד לחש לו: "אולי תספר לראש הישיבה או למשגיח?"

"לא!", ענה לו קול אחר בבטחה, "זה סוד! אסור שיחמו עליך...". והוא לא ספר. לשעור הוא הגיע בכל יום מבלבל ומנומנם, לא מרפז ועיף, והתוצאות דברו בעד עצמן. ראשו לא היה נוח בסוגיית הגלגלות. הוא לא הקשה ולא תרץ, לא התערב ולא השתתף. בקשי השקיף מן הצד...

גם בהתנהגותו הפללית של אליעזר נחרצו חריצים עמוקים של מתח ותסכול. אליעזר, שעד לא מכבר היה מטובי הבחורים בישיבה, התחיל שלא מרצונו לחוש קרירות. אירית הלמוד הרצינית השוורת בישיבה, זו שתמיד סחפה אותו כל כך, הפסיקה פתאום לדבר אליו, ודוקא משום שאליעזר היה מעורב כל כך על סביבתו, הדבר השפיע. והפריע.

בדרכו לבית המדרש עוד הספיק אליעזר להעיר מבט במודעות מאירות העינים שעדו היו תלויות שם, סמוך ונראה להיכל.

החברות המתין לו כמו בכל יום, במקומו הקבוע, והם החלו באמירת ברכות השחר.

מן הצד עמד ראש הישיבה וצפה בהם. רווה מלוא הפך נחת. אלו תלמידים. איזו יצאת שמים, הרהר באש. הוא ידע כמה קשה לבני משתחרת שכמותם לקום כל כך מקדם, ועוד למען מטרה שכלה קדש: להודות לקדוש ברוך הוא בשלמות!

התפלה הסתיימה, ואליעזר מהר אל הפתח. שוב הוא הביט במודעות בעינים מלאות תקנה. במודעות הכרו על המבצע החדשי לאומרי 'ברכות השחר בחברותא', ובשוליהן הובא רמז שכלה קדש: להודות לקדוש ברוך הוא בשלמות!

הוא התקשה להאמין... אך הוא היה בטוח בכך. הכל בכחה של אותה מלה - 'אמן'.

היטב הוא ידע שהתחזקותו באמן הצילה את חייה של אמא, אך הוא לא ידע עד כמה הצילה היא את עתידו שלו...

מפי בעל המעשה